

У статті розглядається вплив культурних споруд на формування духовно-моральної культури студентів і викладачів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: культурні споруди, духовно-моральних культура, естетичне виховання.

In the article influence of cultural buildings on forming of spiritual and moral culture of students and teachers of higher educational establishments is examined.

Keywords: cultural buildings, spiritual and moral culture, aesthetic education.

Омельченко О. П. - директор Луганського коледжу будівництва, економіки і права, заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, доцент (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук професор Г.П. Шевченко

УДК 378.410

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Т.В.Пилаєва

Стаття розглядає стан вищої освіти Великої Британії напередодні введення та застосування дистанційної освіти в країні. Стаття також висвітлює створення та основні етапи становлення Відкритого університету Сполученого Королівства Великобританії, який був і залишається флагманом дистанційної освіти в усьому світі.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, Відкритий університет Великої Британії

Протягом останніх десятиріч у системі вищої освіти Великої Британії проводиться робота із впровадження в практику принципів і технологій дистанційного навчання, територіального розподілу і експансії освітніх послуг. Британськими освітянами накопичено значний досвід,

який може бути використаний в українських умовах. В Україні лише в 90-ті роки стали вдосконалювати систему заочної освіти, оснащувати її новими інформаційними технологіями навчання, в першу чергу дистанційного виду, визнаними світовою практикою.

Окремими аспектами розвитку дистанційної освіти у Великій Британії займались А. Барбарига, В. Капранова, А. Саргсян, Б. Шуневич, R. Bamett, A. Bates, R. Bell, C. Carter, R. M. Delling, D.R. Garrison, D. Keegan, M.G. Moore, W. Perry.

Невирішеною залишається проблема визначення тенденцій розвитку дистанційної освіти в Великобританії, які можуть бути використані в системі вищої освіти України.

Метою статті є виявлення головних передумов створення та впровадження дистанційної освіти в Великій Британії, перш за все у Відкритому університеті Сполученого Королівства.

Протягом багатьох сторіч вищими навчальними закладами у Великій Британії вважалися університети, тому що тільки тут студенти здобували освіту, яка давала право на науковий ступінь. Тому до середини двадцятого сторіччя вища освіта у Великобританії була представлена виключно університетами. В країні на той час налічувалось 17 університетів. В перші післявоєнні роки в країні став відчуватися гострий дефіцит висококваліфікованих кадрів. Уряд Великої Британії шукав вихід з кризи вищої школи. З 1952 – 1957рр. чотири університетські коледжі набули університетського статусу. За період з 1958 по 1961 уряд Великої Британії прийняв пропозиції Університетського фінансового комітету, в сфері дії якого знаходяться всі університети країни, відкрити сім нових університетів.

Аналіз літератури свідчить, що у 1961 р. частка осіб з вищою освітою становила всього 5% від загальної кількості активного населення Великобританії, 87% осіб вищого управлінського складу великих підприємств не мали вищої освіти. Університетський сектор був не в змозі відреагувати на ситуацію, що склалася [4].

В 1961 році була створена комісія, яку призначив уряд з метою дати оцінку стану вищої освіти в країні і надати уряду рекомендації щодо принципів, на яких повинен базуватися її подальший розвиток. Лорд Л. Роббінс очолив комісію і в 1963 році була опублікована доповідь про стан вищої освіти в країні, про перспективи та план її подальшого розвитку.

Комісія сформулювала цілі вищої освіти: підготовку не тільки спеціаліста, а культурної людини, тобто окрім надання спеціальних знань вища освіта повинна формувати широкий світогляд; забезпечення балансу між дослідженням та навчанням; розповсюдження вищими навчальними закладами культури та норм цивілізованого суспільства у соціум.

Доповідь Л. Роббінса містила 178 рекомендацій, які мали на меті такі зміни в плані подальшого розвитку університетської освіти у Великій Британії: розширення вищої освіти шляхом створення нових університетів; збільшення кількості університетських місць до 1973–1974 навчального року до 219 тисяч осіб, а до 1980 року – до 350 тисяч; розширення багатьох з існуючих університетів з 8 до 10 тисяч місць; створення шести нових університетів; упровадження бінарної системи вищої освіти; збільшення терміну навчання для набуття першого академічного ступеня до чотирьох років і забезпечення дослідницької підготовки; представлення університетського статусу 10 регіональним вищим технологічним коледжам; розвивати альтернативні канали здобуття вищої освіти; підвищити статус коледжів з підготовки вчителів, запровадити ступінь бакалавра освіти; передбачити фінансування на реалізацію пропозицій[2, 6].

Доповідь комісії Л. Роббінса містила заяву про необхідність зробити вищу освіту доступною для всіх, хто відповідає вимогам до вступників в університет. У цьому полягає велике прогресивне значення доповіді. Доповідь показала, що система вищої освіти Великобританії стояла на порозі кризи і була в той час не в змозі задовольнити потреби населення країни у вищій освіті [1]. Урядом Великої Британії були ужиті такі заходи щодо реалізації рекомендацій комісії Л. Роббінса: відкриття нових університетів, подвоєння чисельності студентів; поява 10 технологічних університетів, створення Відкритого університету (1969 р.); відкриття 30 професійно-орієнтованих політехнічних коледжів, розрахованих на задоволення потреб місцевої економіки; встановлення терміну навчання на набуття ступеня бакалавра – 4 роки та завершення першого циклу навчання роботою дослідного характеру; підготовка педагогічних кадрів почала проводитись у стінах університету, до складу яких було приєднано педагогічний факультет; запроваджено ступінь бакалавра освіти; виділення урядом 650 млн фунтів стерлінгів на реалізацію рекомендацій комітету.

З періодом роботи комісії Л. Роббінса збігся процес створення у Великій Британії Нових університетів. Вісім з них знаходились в Англії. У 1964 році був створений Стерлінговський університет, на базі Глазгського комерційного коледжу та Глазгського королівського коледжу точних наук та технології був створений перший британський університет нового типу, технологічний – Стратклайдський. Відбувалися й інші зміни: збільшувалась кількість студентів всередині університетів, зростала кількість студентів Оксфордського та Кембриджського університетів у результаті створення при них коледжів; відбувалося відторгнення університетських коледжів від університетів і перетворення їх в самостійні університети.

У 1966-1967 роках в Англії декілька вищих технологічних коледжів набули університетського статусу і створили групу так званих технологічних університетів. За період 60-70-х років кількість студентів університетів більш ніж подвоїлась, кількість університетів збільшилась до 45. Таким чином, наприкінці 60-х – на початку 70-х років у Великобританії формується бінарна система вищої освіти, представлена, з одного боку, університетами, з іншого – політехнічними закладами й іншими навчальними закладами суспільного сектора вищої освіти.

Треба зауважити, що класичні університети є вельми проблематичними для масової освіти з низки причин: вони дуже дорого коштують, тому що основний робочий час професорсько-викладацького складу призначений для дослідної роботи; вимоги до студентів є дуже високими, а головне жорсткими: студент повинен витратити весь свій час на навчання; психологічна атмосфера в таких університетах не відповідає завданням інтеграції в університетське життя та залученню до вищої освіти людей з різних прошарків суспільства з різною біографією і різним рівнем підготовки [3].

Ще в 1926 році педагог та історик Дж. Стобарт, працюючи для ББС, написав докладну записку, відстоюючи ідею бездротового університету. Тим не менш ця ідея стала набирати оберти тільки наприкінці 1950 та на початку 1960 років.

М. Янг і його колега Б. Джексон створили в 1959 році Консультативний освітянський центр (АСЕ), форум для обговорення освітянських проблем. На цьому форумі обговорювались прагнення молодих вчених розширити доступ до британської вищої освіти. Восени 1962р. М. Янг написав статтю для журналу Консультативного

освітянського центру *Where?* під назвою «Ваша дитина в поколінні якому не пощастило?», в якій він розглядає як може відбутися розширення вищої освіти. М. Янг запропонував «освіту на відстані, в якій використовуються методи кореспондентської освіти у поєднанні з радіо-і телемовленням». АСЕ вирішив піти цим шляхом використовуючи існуючі заочні курси; пілот-проект з телевізійними лекціями вчених Кембриджа («Світанок університету»), які проходили рано вранці; запуск нового органу – Національного Віддаленого коледжу (the National Extension College). Національний Віддалений коледж був спрямований на забезпечення дистанційного навчання студентів старше 21 року з використанням суміші кореспондентської освіти, радіомовлення і навіть коротких літніх шкіл.

БіБіСі та міністерство освіти вже розпочали дискусії з приводу «ефірного коледжу», а в березні 1963 року робоча дослідна група Лейбористської партії під керівництвом лорда Тейлора представила доповідь про те що в країні продовжується виключення з вищої освіти людей з соціальних груп з низьким прибутком. Ця група запропонувала експеримент на радіо та телебаченні: «Ефірний університет» для дорослого населення, при якому телебачення і радіо повинні були «доставляти» викладачів додому до учня[7].

Спочатку в урядових колах не йшла мова про незалежну та автономну установу, яка буде видавати свої дипломи. У 1967 році Кабінет міністрів Лейбористської партії заснував комітет з планування та розробки комплексного плану відкритого університету. Відкритий університет Великої Британії був заснований на переконанні, що комунікаційні технології можуть принести високий рівень якості освіти для людей, у яких не було можливості відвідувати заняття в традиційних університетах.

Університет повинен був бути заснованим на ідеї рівноправ'я і, як і будь-яка революційна ідея, зіштовхнувся з ворожістю та критицизмом. У 1969 році, коли була проголошена ідея Відкритого університету, члени Британського парламенту називали її «закінченим абсурдом». Але під особистим контролем прем'єр-міністра Британії Гарольда Вілсона Відкритий університет заснувала сама королева як незалежний університет, існуючий нарівні з іншими. Королівська хартія, яка стверджує університетський статус, була отримана Університетом в 1969 році.

У травні 1969 було призначено керівництво Відкритого університету, канцлером (ректором) призначили спікера палати громад, виділено приміщення та почалась робота над проектуванням, розробкою та створенням навчальних курсів.

Спочатку було запропоновано, щоб академічна структура університету складалася з чотирьох «ліній навчання», які згодом стали факультетами мистецтва, математики (в тому числі комп'ютерної підготовки), природничих наук та соціальних наук. Передбачалось, що викладати технологію можна бути на математичному факультеті та факультеті природничих наук, тому дисциплінарна структура на початку 1969 року мала такий вигляд:

- гуманітарні науки: література, історія, філософія та мистецтво;
- математика: чиста математика, прикладна математика, статистика, комп'ютерні технології;
- природничі науки: фізика, хімія, геологія, біологія;
- соціальні науки: психологія, соціологія, економіка, управління, географія.

Хоча ці дисципліни не так вже і відрізняються від тих, які можна знайти в звичайному університеті, виявилось, що розроблені курси Відкритого університету найчастіше були нетрадиційними та більш міждисциплінарними, ніж може запропонувати цей список.

У Відкритому університеті розпочався навчальний процес для перших студентів у січні 1971 року. Університет мав радикально відкриту політику прийому до своїх лав, він не наполягав на будь-якій попередній освіті. В університеті треба було пройти два основних курси до того, як перейти на більш високий рівень, і врешті-решт набути ступінь бакалавра. Основою навчання у Відкритому університеті була самостійна робота студента з усіма спеціально підібраними за темами курсу навчальними матеріалами: літературою, записами на аудіо- та відеокасети, комп'ютерними програмами. Значну роль в освітньому процесі відіграв викладач-консультант (тьютор), прикріплений до окремої групи студентів. Таким чином, кожен з учнів практично в будь-який зручний для себе час міг обговорити з ним питання, що виникали в процесі самостійної роботи. Набори для домашніх наукових експериментів, нічні навчальні телевізійні програми та школи-резиденти стали частиною досвіду Відкритого університету.

У 1970 році було вирішено використовувати в роботі Відкритого університету БіБіСі (BBC- BritishBroadcastingCompany). В той час до доповіді Комітету з планування були внесені основні положення про співпрацю з БіБіСі.

Університет буде визначати академічні цілі і загальний характер трансляцій в залежності від інших складових курсу, в той час як БіБіСі буде забезпечувати необхідними продуктивними та презентаційними навичками. Достатній ступінь гнучкості з обох сторін є необхідним. У той час як БіБіСі визнає останнє слово за Відкритим університетом в усіх спірних питаннях, університет визнає повне право співробітників BBC брати участь у всіх обговореннях, що стосуються цих питань. Ця умова була необхідною для ефективної спільної роботи. БіБіСі залишив право за своїми продюсерами визначати всі неакадемічні аспекти своєї діяльності. Це було необхідно з фінансових міркувань. Велика частина від загального обсягу виділеного урядом гранта була надана безпосередньо на BBC. Гнучкість з обох сторін буда необхідною: вимоги до виробництва радіо і телевізійних програм дуже відрізнялись від вимог до написання тексту курсу; методи роботи і очікування BBC також часто відрізнялись від методів, які використовували у Відкритому університеті.[7].

Керівництво та професорсько-викладацький склад першого в світі відкритого університету довели можливість вчити студентів університету на відстані, хоча вони зіштовхнулись з повним нерозумінням зі сторони їх традиційних колег.

У 1970 роки у Відкритому університеті вже навчалось 70000 студентів, і кожен рік його закінчували близько 6000 осіб. З цього часу університет почав ставити нові і нові рекорди з кількості людей, які вступали та закінчували його. Це зростання припало на 7% падіння фінансування університету, яке прийшло зі зміною Кабінету міністрів і новим міністром освіти Британії М. Тетчер, яка не тільки не підтримувала Відкритий університет, але і вважала його фінансування марнотрацтвом та «задовільненням хобі домогосподарок» [7].

У 1975 році у своєму зверненні до Фонду Сіба перший віце-канцлер і засновник Відкритого університету сер Уолтер Перрі говорив про Відкритий університет як про стимулятор створення нової структури освіти з університетами, які запропонують програми навчання, що охоплюють все життя людини, а не тільки період, необхідний для засвоєння первинних професійних знань і навичок.

Розширення університету продовжувалось і в 1980 роках, було запропоновано більше курсів та предметів, крім того були запропоновані курси професійної підготовки наряду з академічними програмами.

У 1983 році була відкрита Бізнес-школа Відкритого університету, яка на сьогоднішній день стала найбільшою бізнес-школою Європи. Університет став розширюватися в Європу, спочатку зі скромного проекту для британських громадян в Брюсселі, а потім став залучати студентів зі всього Європейського Союзу. В 1980 роки з'явилися нові методи навчання: комп'ютеристали заміщати друкарські машинки а відеомагнітофони замінили необхідність ставити будильник для того, щоб подивитися ранкові навчальні передачі Відкритого університету.

Зараз Відкритий університет – це найбільший університет Великої Британії, в якому навчається більше 250 тисяч студентів. З моменту заснування більш ніж три мільйони студентів пройшли навчання за програмами Відкритого університету. Відкритий університет, адміністративна частина якого знаходиться в графстві Бекінгемшир, має регіональні офіси в тринадцяти регіонах Великої Британії, а за межами Європейського Союзу працює через мережу освітніх партнерів, які забезпечують навчальний процес за програмами Відкритого університету в більш ніж 50 країнах. Завдяки дистанційним методикам, що використовуються, навчання за програмою Відкритого університету стало доступним для студентів Європи та Азії.

Відкритий університет Великобританії проводить постійну перепідготовку своїх викладачів. 1997 р. в університеті створено Центр з практики вищої освіти – Centre for Higher Education Practice (CeHEP), з метою національної акредитації викладачів вищої школи, в тому числі викладачів з дистанційного навчання, за допомогою власного акредитаційного курсу. Центр створено спільно з Інститутом навчальних технологій – Institute of Educational Technology (IET) і Студентської служби (Планування) – Student Services (Planning). Центр з практики вищої освіти розробив програму із трьох курсів для отримання сертифіката для викладання і навчання у вищій школі[5, 244].

Програми Відкритого університету мають чотири міжнародні акредитації: AMBA, EQUIS і CEL, AACSB, які гарантують відповідність програм міжнародним вимогам у формуванні управлінських компетенцій[7].

Якість навчального процесу у Відкритому університеті оцінена на «відмінно» британським Агентством якості вищої освіти (Quality Assurance Agency for Higher Education). У рейтингу університетів Великобританії Відкритий університет посідає п'яте місце.

На основі вищесказаного можна зробити висновок про те, що процес розвитку вищої освіти в Великобританії в післявоєнні роки йшов шляхом створення бінарної системи вищої освіти, представленої, з одного боку, університетами, з іншого – політехнічними закладами й іншими навчальними закладами суспільного сектора вищої освіти. Створення дистанційної форми навчання свідчить про його адекватність новим потребам суспільства, зв'язаних з освітою. Відкритий університет Великої Британії є першим прикладом дистанційної освіти в країні.

Перспективним напрямком розвитку є використання деяких надбань британського досвіду в вищій освіті України.

Література

1. Барбарига А.А. Британские университеты : учебное пособие для ин-тов по спец. «Иностр. яз.» / А. А. Барбарига, Н. В. Федорова. — М. : Высш. шк., 1979. — 127 с.
2. Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом : учеб. пособие / В. С. Капранова. — Мн. : Новое знание, 2004. — 222с.
3. Либин-Леван В.А. Теория и практика дистанционного образования (Открытый Университет Израиля): дис. ... канд.пед. наук : 13.00.01 / Либин-Леван Виктория Анатольевна. — М., 1998. — 220 с.
4. Саргсян А. Л. Реформування системи вищої освіти Великобританії в кінці ХХ – на початку ХХІ століття : дис. ... канд.пед. наук : 13.00.01 / Саргсян А. Л. — Луганськ., 2009. — 220 с.
5. Шуневич Б.І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки: дис. ... докт.пед. наук : 13.00.01 / Шуневич Б.І. — Київ., 2008. — 509 с.
6. Higher education. Report of the Committee appointed by the Prime Minister under the chairmanship of Lord Robbins (The Robbins Report).Ldn., 1963-1964.
7. The Open University [Електронний ресурс]. — Access mode: <http://www.open.ac.uk/>. — The title from the screen.

Статья рассматривает состояние высшего образования в Великобритании накануне введения и применения дистанционного образования в стране. Статья также освещает создание и основные этапы становления Открытого университета Соединенного Королевства Великобритании, который был и остается флагманом дистанционного образования во всем мире.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционное обучение, признаки дистанционного образования, черты дистанционного образования.

The article deals with the state of higher education in the United Kingdom of Great Britain before the introduction and application of distance education in the country. The main stages of foundation and development of the Open University of Great Britain which was and remains the flagship of distance education are covered in the article.

Key words: distance education, distance learning, criteria of distance education, features of distance education.

Пиляєва Тетяна Володимирівна - викладач кафедри іноземних мов Української державної академії залізничного транспорту; здобувач кафедри педагогіки та управління навчальними закладами Інституту педагогіки, психології та інклюзивної освіти РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта, Україна)

Рецензент – кандидат педагогічних наук Токман А. А.

УДК 371.136(73)

THE TEACHER SHORTAGE IN SECONDARY SCHOOLS IN THE USA

C.P. Romano

The article analyzes the problem of teacher attrition in comprehensive schools in the United States of America. On the basis of statistics, the author defines the consequences of the problem increase and gives characteristics to the ways out of the problem in order to help ensure that high school students receive a high quality education.

Keywords: teacher retention, attrition rate, teacher preparation, salaries, working conditions, teacher mentoring.

Being an educator is a very demanding profession with an overwhelming amount of pressure and responsibility. Unfortunately, many teachers simply cannot overcome the burdensome responsibilities well enough to stick with the profession for any length of time. As a result, a major problem that is attacking